

NIEUWSBRIEF VOOR LEDEN
STICHTING RUITERSPOREN

het RUITERTJE

27

26 APRIL 2017

JAARGANG 7

STICHTING RUITERSPOREN
DORPSWEG 53
9798 PD GARMERWOLDE

Reageren?

info@ruitersporen.nl
050-5423919

De gedachte dat onze eigen Ruitersfamilie verwant kan zijn met het Zutphense Ruyter-geslacht houdt me nog volop bezig. Na een intensieve periode van onderzoekwerk kon ik begin april een voorlopige stamboom van de Zutphense Ruyters op de website zetten. Deze stamboom fungeert als een basis, waaruit een verdere verfijning plaats kan vinden op grond van nieuwe informatie en inzichten. En natuurlijk is deze stamboom ook bedoeld voor de 'buitenwereld'; misschien is er iemand anders ook met deze Ruyters bezig?

Ik had niet gedacht dat ik zo snel een reactie zou krijgen!

In dit **RUITERTJE** lees je de laatste, ik mag wel zeggen opzienbarende, ontwikkelingen!

Veel leesplezier!

Jaap Ruyter, voorzitter

Weet je iemand die vást geïnteresseerd is in onze familie(stamboom)?

Stuur hem of haar dit **RUITERTJE**!

(DE) RUITER

◆ PETRA HACKER

Enige dagen geleden ontving ik een email van *Petra Hacker* uit de Duitse stad Lübeck. De email had enige dagen in de SPAM-box doorgebracht en was ternauwernood aan definitieve verwijdering ontsnapt... Petra heeft haar achternaam wat dat betreft ook bepaald niet mee.

Als bijlage bij haar uitvoerige email vond ik een genealogisch onderzoek van ene *Georg Blohm* getiteld : "*Der Kaufman Gerhard Reuter*".

In de eerste alinea was mijn belangstelling meteen gewekt (vertaald) : ".. de bekendste vertegenwoordiger van deze familie is de koopman Gerhard Reuter, in 1494 in Zutphen in Gelderland geboren".

Dát klinkt héél bekend!

Al verder lezend kom ik allerlei bekende namen tegen : *Johan Ruter en Alyt, Lamme van Doene*. En natuurlijk *Gerhard* (Gerrit op zijn Nederlands) zelf.

Petra blijkt een voorvader Joachim Reuter te hebben - vandaar haar interesse - en is met de gegevens uit dit onderzoek van Blohm op internet gaan zoeken. Dat resulteerde uiteindelijk in een stamreeks die ze me opstuurde met de vraag of er een aansluiting was met 'mijn' Zutphense Ruyters, die ze natuurlijk ook op internet was tegengekomen. Ik had niet lang nodig om te beseffen dat de aansluiting bijna perfect was!

Slechts op twee plaatsen hoefde de reconstructie iets aangepast te worden. En door de aanpassing vielen ook andere puzzelstukjes echt op hun plek.

En het mooiste van alles? Het toeval (maar wat is toeval?) wil dat deze Lübeckse stamreeks juist aansluit in het stuk stamboom waar ik ook de 'link' met onze Ruiten-familie vermoed.

Wat is er gebeurd?

Rond 1460 is Johan Reuter met zijn gezin vanuit Lübeck naar Zutphen vertrokken, en diens kleinzoon Gerhard is (zoals het nu lijkt als enige) rond 1520 teruggekeerd naar Lübeck. Andere broers en zusters bleven in Zutphen : het Zutphense Ruyter-geslacht. Gerhard bracht het in Lübeck tot grote welstand en zorgde ook in Duitsland voor verder nageslacht. Als klap op de vuurpijl werd hij door de Deense koning in de adelstand verheven!

De eerste Ruyter kwam dus uit Lübeck

Lübeck was, net als Zutphen, natuurlijk een Hanzestad. En zeker niet de kleinste, Lübeck was veruit de grootste en belangrijkste handelsstad van het hele Hanzeverbond. De Hanze was vooral gericht op de Oostzeehandel, en dan met name de handel met de Baltische staten. In Lübeck vond regelmatig overleg plaats, waarbij vertegenwoordigers van de andere Hanzesteden bijeen kwamen.

Kwamen de Reuters nou van oorsprong uit Lübeck of moeten we de stamvader van de Ruyters zoeken in Zutphen?

We zullen het waarschijnlijk nooit weten. Beide steden waren belangrijke Hanzesteden, en deze Reuters/Ruyters waren een koopmansgeslacht. Het leek me daarom passend om dit geslacht om te dopen tot de **Hanze Ruyters**.

Opvallend is nog de Gerhard Reuter die naar Lübeck terugkeert dit volgens de bronnen gedaan heeft om aan (geloofs)vervolging te ontkomen. Lübeck was kort na 1520 al een protestantse stad, en als vrije stad sowieso buiten het bereik van de Spaanse keizer. Voor een protestantse koopman een veel betere plek dan het katholieke Zutphen dat ook nog eens in oorlog was. Doopsgezinden in Lübeck (die vooral afkomstig waren uit ... Nederland) werden gedoogd.

Onze 'link' met deze tak wordt gezocht via Johan, notabene een broer van deze Gerhard. Vluchtte de ene broer naar Lübeck, en de andere (vele jaren later) naar Blokzijl?

Het verhaal van de Reuters uit Lübeck is hiermee nog lang niet klaar; er ligt nog een fantastisch vervolg te wachten, maar daarover meer in het volgende RUITERTJE!

Ruyter of Reuter?

Wie meent dat de Ruyters in Lübeck als Reuter te boek staan heeft het mis. Ook in de boeken van deze stad lezen we meestal Ruyter of Ruter (of Rüter). Pas veel later is de achternaam als Reuter 'gestandaardiseerd'.

De taal waarin dit alles werd genoteerd was namelijk meestal het Nederduits. Dit "plattdeutsch" lijkt sterk op de dialecten die langs onze oostgrens gesproken worden, zoals bv het Gronings. Dit leest voor een moderne Duitser misschien wel lastiger dan voor een Nederlander!

Dat betekent natuurlijk ook dat een immigratie van Zutphen naar Lübeck in ieder geval zonder grote taalproblemen kon verlopen.

Hieronder een (vrije) vertaling van het eerste gedeelte van het artikel van *Georg Blohm* dat vermoedelijk reeds in de zestiger jaren geschreven werd :

Der Kaufmann Gerhard Reuter

Man hat lange geglaubt, daß die unter den Blohmschen Ahnen vorkommende Lübecker Familie Reuter, die auch Ruter, Rüter, Ruyter, Reuter usw. geschrieben wurde, eine Familie niederländischen Ursprungs sei. Tatsächlich ist der bekannteste Repräsentant dieser Familie, der Kaufmann Gerhard Reuter, 1494 zu Zutphen in Gelderland geboren worden. Zudem ist der Name Reuter in seiner niederländischen Form Ruyter in den "niedereren Landen an der See" recht gebräuchlich. Es braucht nur an den ruhmreichen holländischen Seehelden Michiel Adriaanszoon de Ruyter erinnert zu werden. Doch neure Forschungen in den Niederlanden haben ergeben, daß der Urgroßvater des erwähnten Kaufmanns Gerhard Reuter allem Anschein nach ein Lübecker Bierbrauer namens Gerhard Reuter war, in dem Zeitalter, als die Lübecker Bierbrauer in Zutphen lebten.

De koopman Gerard Reuter uit Lubeck

Men heeft lang gedacht dat de Lübecker familie Reuter, die in het geslacht Blohm voorkomt, en wiens naam ook als Ruter, Rüter, Ruyter, Reutern etc. geschreven werd, van Nederlandse afkomst was.

De bekendste vertegenwoordiger van deze familie is inderdaad koopman Gerhard Reuter, die in 1494 in Zutphen in Gelderland geboren werd. Bovendien komt de naam

Reuter in zijn Nederlandse vorm Ruyter in de lage landen bij de zee veel voor. We herinneren ons allemaal de roemrijke Hollandse zeeheld Michiel Adriaansz. de Ruyter. Maar nieuw onderzoek in Nederland heeft aangetoond dat de overgrootvader van genoemde koopman Gerhard Reuter hoogstwaarschijnlijk bierbrouwer Gerhard Reuter was die in de periode 1446 tot 1460 in de Büttcherstraße in Lübeck woonde. De zoon van deze bierbrouwer, ene Johan Reuter, vestigde zich in Zutphen en trouwde met Alheyd Trympmaeker, die in 1502 nog (als weduwe) in Zutphen woonde en zonder twijfel van Nederlandse afkomst geweest is. Ook de vrouw van Johans zoon, Gerhard Reuter of Ruyter, ene Lumme van Doene, was zoals haar naam laat zien, Nederlandse. Hun zoon is de al genoemde Gerhard, in 1494 in Zutphen geboren, en die naar de geboortestad van zijn overgrootvader terugkeert en in Lubeck veel aanzien en vermogen vergaart.

Hierna volgen nog twee pagina's met buitengewoon interessante informatie. De complete tekst zal ik binnenkort vertaald op de website plaatsen.

◆ STAMBOOM AANGEPAST

Natuurlijk was mijn eerste aktie na het lezen van dit artikel om te kijken of en waar dit in de stamboom van de Zutphense Ruyters past. Die plek was snel gevonden. In deze stamboom komen Johan Ruyter en Alyt in de periode 1473 – 1501 veelvuldig voor als hypotheekverstrekkers. Alyt is natuurlijk identiek aan Alheyd Trympmaeker. Met een korte zoekaktie vinden we in Zutphen zelfs haar ouders genoemd in een akte uit 1461 : *Wysse, wed. van wijlen Claes Trympmaeker, dochter Alyt*

Inderdaad wisten we dat Johan voor 1502, en waarschijnlijk in 1501 is overleden. Zijn zoon Gerrit vinden we in de stamboom getrouwd met ene Lumme. Zij heet in Blohm's stuk Lumme van Doene. Maar deze naam kennen we! 'Onze' Lumme ten Doene trouwde ook met een Gerrit, de neef van eerstgenoemde Gerrit. Klopt dat dan wel? Het is niet erg vreemd dat dezelfde namen terugkomen in opeenvolgende generaties. Families trouwden vaak in elkaar om, en vanwege de regels van vernoeming kwamen dezelfde namen voortdurend terug.

Er is echter één probleem. Wij hebben Johans vader als Jan in de stamboom staan vanwege deze akte uit 1461:

Jan Jans geheyten die Ruter en zijn vrouw Aleyt en ..

Deze akte is overigens niet uit Zutphen, maar uit Hattem afkomstig. De kans dat dit sowieso een andere persoon betreft is dus zeker aanwezig. Jan en Alyt waren in de 15^e eeuw populaire namen.

De notitie "geheyten de Ruter" doet ook wat vreemd aan. In alle andere vermeldingen staat er gewoon "Jan Ruter".

Tenslotte kan er natuurlijk een schrijffout gemaakt zijn, zowel in de originele akte als bij het overzetten van het oorspronkelijke 15^e eeuwse handschrift naar de naam op de website.

Dat het werkelijk Johan Gerhards dan wel Jan Gerrits was leidt geen twijfel.

Inmiddels ben ik zelf natuurlijk ook op internet op zoek gegaan naar Reuters uit Lübeck. Zo kwam ik zelfs het pand tegen waarin de brouwerij van Gerhard Reuter gevestigd is geweest. Het pand lijkt er nog steeds te staan...

Over bierbrouwers gesproken. In Blokzijl waren in de 17^e eeuw maar liefst 5 bierbrouwerijen die zelfs een gilde hadden. Naast turf was bier de belangrijkste bestaansbron voor deze stad.

Was onze familie hier misschien nog bij betrokken?

Bierbrouwers aan het werk.

◆ GEVOLGEN VOOR ONZE FAMILIE?

Dat laatste brengt ons bij de vraag wat dit alles betekent voor de hypothese dat onze Ruitersfamilie verwant is met de Hanze Ruyters?

In ieder geval is deze veronderstelling eerder waarschijnlijker dan onwaarschijnlijker geworden. Feiten en omstandigheden zijn niet met elkaar in tegenspraak; we zien eerder steeds meer aanknopingspunten.

Was niet onze Jan Jans Ruijter vooraanstaand lid van het Grootshippersgilde in Blokzijl?

Detail van de Schipperskroon met het embleem van het Grootshippersgilde in Blokzijl.

Al behoorde Blokzijl dan niet tot het Hanzeverbond, een belangrijke handelshaven was het wel. Zelfs met het Oostzeegebied, bij uitstek het terrein van het Hanzeverbond. Het is zeer waarschijnlijk dat deze Jan Jans Ruijter een koopman was. Dan beschikte hij via zijn geëmigreerde voorvader over mogelijke contacten in Lübeck. Het is bekend dat koopmansfamilies in veel Hanzesteden familie hadden wonen. Zo bleef je op de hoogte.

Daarnaast was dezelfde Jan Jans Ruijter natuurlijk ook doopsgezind. Uitgezocht moet nog worden of dit wellicht een rol gespeeld heeft bij het verlaten (ontvluchten) van Zutphen. Het is misschien een combinatie geweest van sterk verminderde economische vooruitzichten (koopman) in een sterk verarmd Zutphen en wijde omgeving, én een steeds toenemende vervolging op grond van geloof (protestant/doopsgezind).

De situatie in Blokzijl was in ieder geval vergelijkbaar met die in Lübeck. De doopsgezinden werden in beide steden gedoogd, en zeker niet vervolgd zoals in de meeste andere steden. Daarin waren Blokzijl en Lübeck echt uitzonderingen.

◆ TENSLOTTE

Natuurlijk ga ik verder met het onderzoek naar de Hanze Ruyters en hun mogelijke 'link' met onze familie.

In dit verband nog één kwestie die nog niet aan de orde is geweest maar bij welgestelde families toch een belangrijke rol speelt : bastaardkinderen.

In deze kringen zijn huwelijken vooral verstandshuwelijken. Het veiligstellen en uitbreiden van familiebezit staat voorop, en hiervoor wordt een geschikte huwelijkspartner gezocht. Zoals al genoemd blijken bepaalde families elkaar wat dat betreft 'gevonden' te hebben.

Naast de wettelijke echtgenote waren er vaak 'liefjes' in het spel, die wel eens zwanger raakten. Zo'n onwettig kind kon natuurlijk geen aanspraak maken op het familiebezit van zijn vader, maar bleef ook niet met lege handen.

De moeder en het bastaardkind kregen in zo'n geval wel eens een flinke som geld als afkoopsom. Het is dus mogelijk dat onze Ruitersfamilie uit een dergelijke bastaardzoon is voortgekomen en dat de moeder toch Ruyter als bijnaam/achternaam voor het kind gebruikte.

De aangepaste en aangevulde stamboom staat al op de website :

<http://www.ruitersporen.nl/stambomen/ruyter/ruyter.htm>

